

La setmana passada, un atemptat a la regió de Marib destrossava les vides de set turistes catalans i bascos. No serví de res l'escorta armada del comboi. El fet de ser occidentals els condemnà a mort en un país de reminiscències romàntiques, que no amaga les convulsions que assoten el món àrab i islàmic.

El Iemen, l'Aràbia feliç, allà on el senzill bona nit és "layla al-Andalus" ('nit d'al-Andalus'), en record del paradís perdut de l'Islam. El Iemen és encara molt més, que en el passat hi hagué el mític regne de Saba d'on procedí la sobirana que enlluernà el rei hebreu Salomó. Precisament, la capital d'aquell regne del passat llunyà, Marib, significà la mort per a un grup de turistes la setmana passada. El Iemen és un país encara anquilosat en un passat tribal, que exhibeix, sí, ciutats formosíssimes de fang, que serveixen de reclam turístic, però que encara viu marcat pel passat més recent, la divisió en dos estats irreconciliables, rivals, que finalment convergiren en l'actual república iemenita el 1990. Nogensmenys, la unitat no portà la pau immediata: només un terç del país és sota el control del govern de Sanaa, la capital. Els recels entre l'un Iemen i l'altre esclataren el 1994, quan el sud pretengué ser independent de nou.

Si el Iemen del nord aconseguí la independència dels otomans el 1893, tot entronitzant una dinastia local, els Banu Ziyad, el sud suportà la colonització britànica d'Aden i del Iemen meridional després de la caiguda de l'imperi otomà. Els britànics roman-gueren a la seva colònia sud-aràbiga des de l'any 1937 fins el 1967, que fou proclamada una república de faisó pro-soviètica. L'estat septentrional foragità els Banu Ziyad i esdevingué República Àrab del Iemen, molt afí a l'Aràbia wahhabita dels saudites. El maig de 1990 tots dos estats es fusionaren i l'antic president del Iemen del nord, Ali Abd Al-lah as-Salih, es convertí en cap d'estat del Iemen unificat, que encara ho és.

Al-Qaida al Iemen

Muhammad ibn Ladin. Del sud del país, de la regió de Hadramaut, era natural Muhammad ibn Awdah ibn Ladin (o Bin Laden). De família humil, emigrà a la saudita Jiddah, el port més important del regne dels Banu Saud, on començà treballant d'estibador i acabà essent un dels homes més importants de l'Aràbia Saudita, senyor d'un imperi empresarial, el Bin Laden Group, esdevingut, mercès als contractes amb el govern saudita, un dels holdings empresarials més poderosos del món. Les empreses controlades pels Bin Laden són les responsables de la reconstrucció de les ciutats santes islàmiques de Medina i la Meca i també de la mesquita d'al-Aqsa de Jerusalem.

Família de tres centenars de membres, Ossama nasqué a la capital del regne wahhabita, a Riad, fruit del matrimoni de Muhammad amb la damascena Hamida. Saudites, amb importants lligams amb la família reial saudita, però Muhammad vingué del sud, del Iemen que, juntament amb Egipte i Algèria, s'ha convertit en un dels països que més combatents jihadistes recluten. Pàtria d'origen dels Bin Laden, el país sud-aràbic s'ha convertit en un dels feus de l'organització jihadista al-Qaida, que té una sucursal local en l'Exèrcit Islàmic d'Aden, també conegut per al-Abyan,

amb campaments per tot el país i centre d'activitats a la localitat de Mudiya, a la regió de Hadramaut més inaccessible. No és estrany, doncs, que aquelles contrades iemenites hagin estat considerades per la cúpula d'al-Qaida com a possible central de l'organització, en substitució de les bases del Sudan i l'Afganistan. Malgrat el zel antiintegrista de les autoritats, el poder de l'estat només arriba al 35% del territori.

La consolidació d'al-Qaida. Així, les condicions geogràfiques i socials iemenites contribuïren a la consolidació d'al-Qaida al Iemen durant el decenni dels noranta del segle passat. Precisament des del Iemen al-Qaida preparà les accions de l'Àfrica subsahariana i Egipte. Tanmateix, el desembre de 1992 al-Qaida organitzà els atacs contra les tropes nord-americanes allotjades en hotels d'Aden, que finalment causaren la mort d'un turista austríac i d'un empleat d'hotel. El 2001 un escamot jihadista intentà volar l'ambaixada dels EUA a Sanaa, però l'operació fou descoberta. També es frustrà l'atemptat contra el destructor nord-americà USS The Sullivans el gener de 2000, puix que la barca que transportava els explosius s'enfonsà abans d'arribar a l'objectiu. Nogensmenys, finalment al-Qaida assolí el blanc el 12 de octubre d'aquell any, quan el seu escamot aconseguí d'atemptar contra el destructor USS Cole, una acció en la qual perderen la vida disset soldats dels EUA.

Les pressions de Washington forçaren el govern iemenita del president Ali Abd Abd Al-lah as-Salih a intensificar la repressió contra l'entorn islamista, sobretot després dels atemptats en territori nord-americà de l'11-S de 2001. Des d'aleshores el Iemen suporta els efectes de la inestabilitat política. L'actitud submissa d'as-Salih envers Washington és contestada per l'oposició i no és ben vista per gran part de la població.

La cúpula d'Al-Qaida té el punt de mira fixat al Iemen, com ho prova la relació d'Ossama bin Laden, des de l'any 1995, amb el xeic Abd al-Mayid az-Zandani, a qui el líder de l'organització jihadista demanà col·laboració

EFE

Tot i que duen escorta, la setmana passada els turistes catalans i bascos al Iemen no pogueren evitar l'atemptat.

per a la creació en sòl sud-aràbic d'un "batalló del Golf", que curiosament havia de ser equipat amb armament procedent de l'Iran (el xiïsme iranià i el jihadisme sunnita d'al-Qaida en teoria són incompatibles). No se sap per què, la proposta, finalment, no prosperà, però al-Qaida continuà mantenint relacions amb az-Zandani i sobretot amb el iemenita veterà de la guerra de l'Afganistan Ahmad Muhammad al-Hada, potser —puix que la recerca resulta encara confusa— un dels cervells dels atemptats contra els destructors dels EUA i també contra el petrolier francès Limburg de l'octubre de 2002. Precisament el gendre d'al-Hada, Khalid al-Midhar, participà directament en els atemptats contra els vaixells i, de més a més, comandà la cèl·lula que l'11 de setembre de 2001 estavellà un avió de passatgers contra el Pentàgon.

Però si la presència d'al-Qaida representa un focus d'inestabilitat permanent al país, no ho és menys el conflicte sectari entre sunnites i xiïtes, que representen cadascun el 50% de la població. Les hostilitats tingueren l'epicentre a la regió de Sada durant l'estiu de 2004, quan el clergue xiïta Husayn al-Huti encapçalà una revolta contra el govern de Sanaa que, finalment, fou reprimida l'abril de 2005 i el seu líder assassinat.

Així, doncs, Iemen no és l'Aràbia romàntica amb la qual alguns majoristes turístics intenten seduir l'occidental que frisa per viure emocions aventureres. Al-Qaida és molt present al país, malgrat que el govern d'as-Salih intenti amagar una realitat incòmoda, que els dificulta de beneficiar-se de la panacea del turisme. Però no únicament al-Qaida i les seves ramificacions, sinó també el

sectarisme i la pròpia realitat tribal desaconsellen de moment el viatge al país. Els turistes catalans i bascos que circulaven per la regió de Marib anaven fins i tot amb escorta militar, la qual cosa tampoc no pogué evitar un atac. Però és que, de més a més, les accions contra turistes occidentals forma part de la realitat quotidiana del Iemen rural. Els raptos de visitants occidentals hi han esdevingut normals, tot i que de moment, llevat d'alguna excepció, s'han resolt sense més conseqüències que l'ensurt del primer moment. Tanmateix, el 29 de desembre de 1998 el segrest de 16 turistes anglosaxons acabà amb la mort de tres britànics i un australià, segons el govern iemenita executats abans de l'assalt de l'exèrcit que alliberà la resta.

David Garrido